Юхімук Ірина Валентинівна
здобувач вищої освіти 2 рівня кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Бодаковський Володимир Юрійович
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

ФІНАНСОВІ БЮДЖЕТИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДІЛУ ТА ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА МІКРОРІВНІ

Сучасні умови функціонування суб'єктів господарювання в Україні характеризуються високим рівнем невизначеності, що зумовлено впливом воєнного стану, інфляційними коливаннями, нестабільністю фінансових ринків та обмеженістю доступу до зовнішнього фінансування. У таких умовах особливого значення набуває ефективне управління фінансовими ресурсами підприємств, ключовим інструментом якого виступає система фінансового бюджетування, яка чітко корелює з основними інституційними парадигмами фінансового управління [1]. Фінансові бюджети є невід'ємною складовою внутрішньої системи фінансового менеджменту підприємства та виконують функції планування, координації, контролю і регулювання фінансових потоків. Забезпечують формалізоване відображення процесів формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів на мікрорівні, що дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень та забезпечити фінансову стабільність підприємства.

Актуальність дослідження фінансових бюджетів визначається необхідністю адаптації підприємств до умов швидких змін зовнішнього середовища. В сучасній економіці бюджетування перестає бути лише інструментом планування витрат і доходів, а перетворюється на комплексну систему управління ресурсами, яка інтегрується зі стратегічним менеджментом підприємства. Проблематика фінансового бюджетування досліджувалася у працях провідних українських науковців. Зокрема, І. Бланк розглядає бюджетування як складову фінансового планування та інструмент підвищення ефективності використання капіталу підприємства [2; 3]. В. Опарін акцентує увагу на ролі фінансових бюджетів у забезпеченні збалансованості грошових потоків, а С. Науменкова досліджує механізми управління фінансовими ресурсами в умовах ринкових трансформацій [4; 5].

Згідно з науковими підходами, фінансовий бюджет можна визначити як кількісно виражений план формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства, що охоплює прогноз доходів, витрат, грошових потоків та фінансового результату за певний період. Він виступає інструментом узгодження стратегічних та операційних цілей підприємства [6].

Фінансові бюджети виконують низку взаємопов'язаних функцій: планову, розподільчу, контрольну, регулюючу. У структурі системи бюджетування підприємства ключову роль відіграють такі основні їх види: бюджет доходів і витрат, бюджет руху грошових коштів та прогнозний баланс. Наголошуємо на важливості впровадження в систему зазначених бюджетів ризикоорієнтованих моделей, які дозволять забезпечити фінансову стійкість суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану та релокаційних напрямів розвитку підприємницьких проектів. Доречно наголосити на потребі в постійному моніторингу фінансового забезпечення за допомогою бюджетування, що, на нашу думку, дасть змогу уникнути касових розривів та надмірного кредитного навантаження на бізнес-процеси [7-9].

Важливою характеристикою фінансового бюджетування є його інтеграційний характер, оскільки воно об'єднує всі підрозділи підприємства в єдину фінансову систему. Це дозволяє досягнути узгодженості дій між виробничими, маркетинговими, фінансовими та адміністративними підрозділами, що є критично важливим для ефективного функціонування та забезпечення стійкості підприємства в довготерміновій перспективі.

За даними Державної служби статистики України та Міністерства фінансів України, підприємства, які впроваджують системи бюджетування, демонструють вищий рівень рентабельності, кращу ліквідність та стабільніші фінансові результати порівняно з підприємствами, які не використовують системний підхід до фінансового планування. Особливої ефективності досягають суб'єкти економіки, які імплементують систему бюджетування з врахуванням особливостей інфраструктури фінансової системи країни [10-12]. У сучасних умовах цифровізації економіки важливого значення набуває автоматизація бюджетного процесу. Крім того, сучасні аналітичні інструменти дозволяють здійснювати сценарне моделювання фінансових результатів, що є особливо важливим в умовах високої економічної невизначеності. Окрему увагу необхідно приділити ролі бюджетування у системі управління фінансовими ризиками. Фінансові бюджети є інструментом ідентифікації потенційних ризиків дефіциту грошових коштів, перевищення витрат над доходами та втрати фінансової стійкості. Це створює

можливості для своєчасного реагування та коригування фінансової стратегії підприємства. Якісна система управління суб'єктом господарювання є основою його економічного розвитку та в осяжному майбутньому формує умови для зміцнення економіки. Наголошуємо на стратегічній вазі фінансового планування та бюджетування, як його компоненті, адже без декомпозиції фінансової політики підприємств досягнути підвищення рівня ефективності та науково-технічної переваги підприємцем важко [13-15].

На нашу думку, підвищення ефективності системи фінансового бюджетування на мікрорівні можливе за рахунок таких напрямів: удосконалення методології бюджетування, в тому числі на підставі розроблених рекомендацій профільними державними інституціями; впровадження сучасних цифрових технологій, які мають супроводжуватися сприятливою фіскальною політикою з боку країни; підвищення рівня фінансової культури управлінського персоналу, а сам запровадження обов'язкових сертифікованих курсів підвищення кваліфікації на базі ЗВО; інтеграція бюджетування зі стратегічним плануванням підприємства; розробка державних програм підтримки підприємств, що здійснюють бюджетування для забезпечення безперебійності їх функціонування [16; 17]. Важливим є також, на наш погляд, розвиток гнучких моделей бюджетування, які дозволяють швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Крупка, М. І., & Бодаковський, В. Ю. (2024). Роль Івана Франка у формуванні парадигми української фінансової системи. *Світ фінансів*, 2(79), 157-167. DOI: https://doi.org/10.35774/SF2024.02.157
2. Бланк І. А. (2022). Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Ніка-Центр, 2022. 784 с. Україна
3. Опарін В. М. (2007). Фінанси (Загальна теорія). Київ : КНЕУ, 2007. 240 с. Україна
4. Бодаковський, В., & Морозюк, О. (2018). Вплив бюджетної системи на функціонування фінансової інституційної інфраструктури в Україні. *Формування ринкової економіки України*, Том 1, Вип. 40, 31-36
5. Науменкова С.В. (2010). Ринок фінансових послуг. К.: Знання. Книга. 532 с. Україна
6. Терещенко О. О. (2020). Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2020. 312 с. Україна
7. Крупка, М. І., Бодаковський, В. Ю., & Кожурова, А. В. (2026). Фінансові ризики в банківській системі: теоретична та практична складова. *Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Економіка»»*. № 40(68), Вид-во НаУОА, березень 2026. 154-162. DOI: http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-40(68)-154-162
8. Бодаковський, В., Рудик, О., & Яворовський, С. (2025). Теоретико-методологічна оцінка взаємозв'язку між фінансовими ризиками та фінансовим забезпеченням суб'єктів економіки. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*, (2), 3–8. DOI: https://doi.org/10.32782/2617-5940.2.2025.1
9. Федосов В. М. (2018). Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2018. 600 с.
10. Бодаковський, В. Ю. (2024). Теоретико-прикладні засади функціонування фінансової системи України. *Via Economica*, 4, 19-28. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-4-3
11. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.04.2026)
12. Міністерство фінансів України. Аналітичні матеріали. URL: https://mof.gov.ua (дата звернення: 20.04.2026)
13. Петрушка, Т. О., Ємельянов, О. Ю. & Курило, О. Б. (2020). Підвищення ефективності господарської діяльності як чинник економічного розвитку підприємств. *Ефективна економіка*, (12). http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_23

14. Lesinskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Petrushka, T. & Myroshchenko, N. (2022). Designing a Tool-Set for Assessing the Organizational and Technological Inertia of Energy Consumption Processes at Enterprises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (6(13)), 29–40
15. Корнєєв, В.В., Береславська, О.І., & Гулей, А.І. (2024). Фінансові технології : навчальний посібник. Ірпінь : Державний податковий університет, Україна
16. Щомісячні опитування підприємств України. Квітень 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Business_survey_m_2025_04.pdf?v=13 (дата звернення: 12.04.2026)
17. Індекси. Мінфін. 2025р. Вилучено з: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/ (дата звернення: 12.04.2026)